

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

شماره: ۳۰۴/۵۰۲۸

تاریخ: ۱۴۰۱/۰۳/۲۹

پیوست: دارد

تولید، دانش بنیان و اشتغال آفرین
مقام معظم رهبری

معاون محترم بهداشت دانشگاه/دانشکده علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی...

موضوع: ابلاغ دستورالعمل بیماریابی فعال سل در زیر گروه های پرخطر کووید مزمن

با سلام و احترام

پاندمی کووید-۱۹ بعنوان یک بحران جهانی، در طی دو سال گذشته، بشدت مدیریت بیماری های واگیر و غیر واگیر را تحت تأثیر قرار داده و باعث افت چشمگیری در ارائه خدمات تشخیصی، مراقبت و درمان بیماریها و حتی افزایش موارد مرگ و میر ناشی از آنها شده است. در این میان، بیماری سل بواسطه تشابهات بالینی، دچار آسیب مضاعفی شده؛ بطوری که سازمان جهانی بهداشت، ضمن گزارش آمارها و برآوردهای نگران کننده (که به برخی از آنها در ادامه اشاره شده)، اعلام کرده است که متأسفانه جهان در زمینه شاخص های ابتلا و مرگ از سل، پنج تا هشت سال پس رفت داشته است.

برخی از آمارها و واقعیت های نگران کننده موجود در زمینه سل و کووید

- شناسایی موارد سالانه سل در جهان، حدود ۱.۴ میلیون نفر کاهش داشته است (۴.۹ میلیون نفر بیمار شناسایی شده در سال ۲۰۲۰، در مقایسه با ۶.۳ میلیون شناسایی شده در سال ۲۰۱۹). که این معادل ۲۱٪ افت بیماریابی (یا مغفول ماندن موارد ابتلا) است.
- برآوردهای سازمان جهانی بهداشت حاکی از آنست که تعداد موارد سالانه مرگ از سل در سال ۲۰۲۰ در جهان، ۵۰۰ هزار نفر نسبت به سال قبل از آن افزایش داشته است.
- شواهد حاکی از آن است که بیماریابی سل حتی در کشورهای کم شیوع و توسعه یافته نیز در طی پاندمی کووید-۱۹، افت معناداری داشته؛ بطور مثال آلمان با کاهش ۱۲ درصدی شناسایی سل روبرو بوده است.
- مطالعات متعددی در زمینه برهمکنش های میان دو بیماری سل و کووید-۱۹ انجام شده که از مهمترین یافته های آنها می توان "بروز عوارض شدیدتر کووید-۱۹ در مبتلایان به سل" و "افزایش ابتلا به بیماری سل فعال در بیماران مبتلا به کووید-۱۹ که دارای عفونت سلی بوده اند" را ذکر نمود.
- متأسفانه در حال حاضر با پدیده جدیدی تحت عنوان کووید مزمن/طولانی (Long Covid) مواجه هستیم. برآورد ها نشان می دهد که حدود ۱۰ تا ۳۰٪ افراد بهبود یافته از کووید-۱۹، دچار کووید مزمن می شوند و این عارضه حداقل در ۱۰٪ از این افراد تا ۸ هفته باقی می ماند. از میان علائمی که در کووید مزمن ممکن است مشاهده شود، می توان به **کوتاه شدن دامنه تنفس، ضعف شدید، سرفه مزمن و حتی تعریق شبانه** اشاره نمود (علائمی که بالقوه در بیماریابی سل نیز مورد توجه قرار می گیرد).

لذا با توجه به نکات پیشگفت و افت ۲۸ درصدی شناسایی موارد سل در کشور، لازمست بیماریابی فعال سل، حداقل در زیرگروه هایی از مبتلایان به کووید و کوید مزمن که در معرض خطر بالاتری از نظر ابتلا به بیماری سل و فعال

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

شماره: ۳۰۴/۵۰۲۸

تاریخ: ۱۴۰۱/۰۳/۲۹

پیوست: دارد

تولید، دانش بنیان و اشتغال آفرین
مقام معظم رهبری

شدن سل نهفته قرار دارند و با سرفه طولانی مراجعه می کنند، انجام شود. در همین راستا، و با توجه به وضعیت اپیدمیولوژیک دو بیماری سل و کووید و توان اجرایی نظام بهداشتی و آزمایشگاه های سل در کشور، تصمیمات زیر در سطح کشوری اتخاذ شده که بدینوسیله جهت استحضار و صدور دستور برنامه ریزی و اقدام در کلیه مراکز خدمات جامع سلامت (بوئژه مراکز ۱۶ ساعته که محل مراجعه بیماران کووید هستند) ارسال می گردد.

• **بیماریابی فعال سل، حداقل برای زیرگروه های زیر از میان افراد مبتلا به کووید مزمن، انجام شود:**

۱. سالمندان (بیش از ۶۵ سال)
۲. افراد با زمینه نقص ایمنی
۳. مبتلایان به بدخیمی ها
۴. افراد تحت شیمی درمانی
۵. مبتلایان به HIV
۶. اتباع کشورهای با بار بالای سل (با اولویت افغانستانی)
۷. کسانی که بدلیل ابتلا به کووید، سابقه بستری همراه با یکی از موارد زیر را داشته باشند:

- دریافت دوزهای بالا یا طولانی مدت کورتیکواستروئیدها، و یا پالس تراپی
- دریافت توسیلیزومب (Tocilizumab = Actemra)

• **معیار ورود به برنامه غربالگری سل و انجام نمونه گیری خلط در زیر گروه های فوق، داشتن**

سرفه به مدت حداقل ۴ هفته (البته بدیهی است چنانچه پزشک بر اساس ارزیابی های بالینی خود صلاح بداند، مبنای نمونه گیری خلط می تواند کمتر از ۴ هفته نیز باشد)

- در برنامه بیماریابی فعال سل در زیر گروه های فوق، **اخذ دو نمونه خلط** (که حداقل یکی از آنها خلط صبحگاهی باشد) برای بررسی از نظر باسیل اسید فست (AFB) کفایت می کند.

بدیهی است تا زمان تعیینه فیلد های مورد نیاز در سامانه های الکترونیک سیب، سینا، ناب و پارسا، به جهت پایش اجرای این مداخله لازمست داده های حداقلی مورد نیاز (مطابق جدول اکسل پیوست) تکمیل و در فواصل زمانی "هر ۶ ماه یکبار" برای سطوح بالاتر و به این مرکز ارسال گردد.

شایان ذکر است که یک جلسه آموزشی-توجیهی مجازی نیز در تاریخ شنبه ۱۴۰۱/۴/۴ (از ساعت ۹ لغایت ۱۱ صبح) حول دو محور اصلی شامل "معرفی الگوریتم های جدید تشخیصی سل (بیماریابی فعال و غیر فعال)" و "برنامه بیماریابی فعال سل در کووید مزمن و نحوه گزارشدهی آن" برگزار خواهد شد؛ لذا توصیه می شود همکاران مرتبط در سطوح تابعه در آن جلسه شرکت نمایند.

دکتر محمدمهدی گویا
رئیس مرکز مدیریت بیماریهای واگیر